

تأثیر سامانه پایش تصویری در پیشگیری انتظامی از جرم (مورد مطالعه: شهرستان همدان)

چکیده

زمینه و هدف: با توجه به پیشرفت‌های شگرف علوم و فناوری در عرصه‌های مختلف، پلیس نیز در راستای انجام بهینه وظایف خود در حوزه پیشگیری از جرم باید به فناوری‌های جدید مجهز باشد تا بتواند به نحو مطلوب به وظایف قانونی خود در قبال جامعه پاسخ دهد. با توجه به اینکه یکی از فناوری‌های مؤثر در حوزه پیشگیری از جرم، سامانه‌های پایش تصویری است، هدف پژوهش حاضر تعیین میزان تأثیر سامانه پایش تصویری در پیشگیری انتظامی از جرم در شهرستان همدان است.

روش: پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، توصیفی - تحلیلی است که با تکنیک پیمایشی انجام شد. جامعه آماری پژوهش ۲۵۰ نفر از کارکنان فرماندهی انتظامی شهرستان همدان - شامل کارکنان صف و ستاد در معاونت عملیات، پلیس پیشگیری، فاوا، رؤسای کلاتری‌ها و مرفوک شهرستان‌ها - بودند. حجم نمونه با رابطه کوکران، ۱۴۸ نفر محاسبه و از طریق روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسش‌نامه محقق‌ساخته بود و اعتبار ابزار گردآوری داده‌ها از طریق روایی صوری و محتوایی و پایایی آن با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۵ - به دست آمد. تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون تی انجام شد.

یافته‌ها: براساس یافته‌های پژوهش در مؤلفه کاهش فرصت جرم از طریق سامانه پایش تصویری، شاخص «یکپارچه‌سازی سامانه‌های پایش تصویری با سایر سامانه‌ها» با میانگین ۴/۲۲، در مؤلفه ساماندهی مراقبت رسمی، شاخص «گسترش سامانه‌ها در مناطق جرم‌خیز» با میانگین ۴/۱۶ و در مؤلفه نظارت الکترونیکی از طریق سامانه پایش تصویری، «برنامه‌ریزی سامانه‌ها برای هشدار در مواقع خطر جرم» با میانگین ۴/۰۱ بالاترین امتیازها را به دست آوردند.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش نشان می‌دهد در صورتی که از ظرفیت‌های سامانه‌های پایش تصویری به‌خوبی استفاده شود، امکان کاهش فرصت جرم، ارتقای مراقبت رسمی از محلات و نظارت الکترونیکی به‌منظور پیشگیری انتظامی از جرائم به‌طور مؤثری فراهم خواهد شد.

کلیدواژه‌ها: جرم، سامانه پایش تصویری، پیشگیری از جرم، پیشگیری انتظامی، شهرستان همدان.

دریافت: ۱۴۰۰/۰۱/۱۷

پذیرش: ۱۴۰۰/۰۳/۱۷

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

صص: ۵۳-۸۰

شناسه دیجیتال (DOR):

DOR: [20.1001.1.20086024.1400.13.2.3.9](https://doi.org/10.1001.1.20086024.1400.13.2.3.9)

ابراهیم داودی دهاقانی

استادیار گروه پدافند غیرعامل، دانشگاه علوم انتظامی امین. تهران. ایران. رایانامه:

davoodi57@chmail.ir

سعید بختیاری

استادیار گروه فاوا، دانشگاه علوم انتظامی امین. تهران. ایران (نویسنده مسئول). رایانامه:

saeid.bakhtiarrii@chmail.ir

محمد رضا پاکدل

کارشناسی ارشد فرماندهی و مدیریت انتظامی. دانشگاه علوم انتظامی امین. تهران. ایران. رایانامه:

mohamadreza.pakdel@yahoo.com

مقدمه

امروزه جرائم به یکی از حادثترین مشکلات جامعه بشری تبدیل شده و انواع جرائم موجب شده تا حریم امن شهروندان بشکند و امنیت آنها مختل شود (قاسمی، ۱۳۹۳، ص ۵۲). یکی از اقدامات اساسی برای کاهش جرم، از بین بردن فرصت‌های ارتکاب جرم برای مجرمان است. استفاده از سامانه‌های پایش تصویری یکی از روش‌های کنترل افراد و مؤثر در پیشگیری جرائم است. کشورهای پیشرفته نیز از این روش بهره می‌گیرند؛ به‌عنوان نمونه کشور انگلستان به خاطر نصب دوربین‌های متعدد در خیابان‌ها و مناطق عمومی شهر، به کشور دوربین‌ها معروف شده است. در تمامی خیابان‌ها، مدارس و حتی در داخل اتاق‌های کار از این دستگاه‌های کنترل استفاده می‌شود و امروز در واقع این ابزار مؤثر در تمام دنیا با کمیت و کیفیت متفاوت استفاده می‌شود (حاج‌زاده و فیض‌آبادی، ۱۳۹۴، ص ۳۰).

مدیران پیشگیری از جرم، تغییراتی را در محیط پیشنهاد می‌کنند که فرصت وقوع جرم را کاهش دهد؛ بنابراین برخلاف جرم‌شناسی متداول به‌جای توجه به فرد مجرم، تمرکز خود را معطوف به موقعیتی می‌کنند که در آن جرم اتفاق می‌افتد. در این رویکرد، شناسایی یا مجازات مجرمان مطرح نیست و مسئله اصلی پیشگیری از وقوع جرم است. در بسیاری از نظریه‌های موجود جرم‌شناسی، هدف این است که تمایل برای ارتکاب عمل مجرمانه یا بزهکارانه از طریق بهبود شرایط اجتماعی و نهادهای جامعه کاهش یابد؛ اما در رویکردهای پیشگیری بر مبنای موقعیت صرفاً بر این مسئله تأکید می‌شود که چگونه می‌توان از مطلوبیت عمل مجرمانه در دید مجرم احتمالی کاست. از جمله شیوه‌های متداول در این رویکرد، می‌توان از طراحی فضاهای عمومی قابل دفاع، ارتقای امنیت مجتمع‌های مسکونی، طرح‌های ترافیکی و بستن خیابان‌ها در محله‌های مسکونی و البته نصب دوربین‌های مداربسته در مناطق عمومی نام برد (سلطانی، ۱۳۹۱، ص ۴۰). در اماکن خصوصی نیز دوربین‌های مداربسته، حاشیه امنیت نسبی برای استفاده‌کنندگان آن ایجاد کرده است.

به طوری که موجب شده سارقان به سراغ خانه‌ها و مغازه‌هایی بروند که محیط اطراف آن‌ها فاقد سامانه‌های پایش تصویری است.

در شهر همدان به دلیل گستردگی قلمرو و وسعت حوزه استحفاظی، برخی اماکن از کنترل و نظارت پلیس دور می‌ماند و یا در زمانی که آن‌ها مشغول نظارت بر نقطه‌ای هستند، در جایی دیگر به دلیل نبود نظارت، جرم رخ می‌دهد، در این حالت یا باید تعداد افراد بیشتر شود که بنا به دلایلی (بودجه و شرایط سخت استخدام نیرو) این کار تقریباً غیرممکن است و یا باید ناظران الکترونیکی، مراقب امنیت محل باشند. برای پیشگیری از جرم در حلقه اصلی شهر همدان که محل تجمع بانک‌ها و طلافروشی‌ها است، تعداد قابل توجهی دوربین مداربسته نصب شده اما در حلقه دوم شهر، تعداد دوربین‌های مداربسته به حد مطلوب نرسیده است.

فرماندهی انتظامی شهرستان همدان از سال ۱۳۹۰ با نصب سامانه‌های پایش تصویری در میدان‌های اصلی شهر، نظارت تصویری را شروع کرده و با تعاملاتی که با رده‌های درون‌سازمانی و برون‌سازمانی داشته است، موفق شده است ده‌ها نقطه شهرستان را که دارای ویژگی‌های شلوغی و ازدحام و جرم‌خیزی هستند، در پوشش این سامانه قرار دهد؛ اما در این راه، همواره با چالش‌هایی از قبیل واگذار نشدن به موقع تجهیزات، به روز نبودن تجهیزات دوربین مداربسته در مقایسه با کشورهای پیشرفته، واگذاری نکردن اعتبار لازم در پشتیبانی از دوربین‌های نصب‌شده، مواجهه است. به نظر می‌رسد با وجود شواهدی که نشان می‌دهد مکان‌های مجهز به سامانه پایش تصویری، با میزان وقوع جرائم کمتری مواجه هستند (البته در برخی موارد تعداد گزارش‌های ثبت وقوع جرم افزایش (سرقت خودرو) یافته است)؛ باید تأثیر این سامانه‌های نظارتی بیشتر از گذشته برای شهروندان و مسئولان تبیین شود تا با دغدغه‌مند شدن ایشان، زمینه به‌کارگیری سامانه‌های پایش تصویری بیش از گذشته فراهم شود؛ بنابراین پرسش اصلی پژوهش حاضر این است که سامانه‌های پایش تصویری در شهرستان همدان به چه میزان در پیشگیری انتظامی از جرائم تأثیر دارد؟

پیشینه و مبانی نظری

عدالت، رضایی و یارمحمدی (۱۳۹۹) در پژوهش خود با عنوان «بررسی تأثیر پیشگیری وضعی بر امنیت اجتماعی در کلان‌شهر اراک» بیان کرده‌اند که اقداماتی از قبیل طراحی ساختمان‌هایی با امکان مشاهده معابر و خیابان از داخل مغازه، طراحی ساختمان‌ها با امکان رؤیت همسایگان و عابران، اعمال کنترل دسترسی و وجود راه‌های ورود و خروج محدود، نبود مکان‌های تاریک و کم‌نور در اماکن تجاری، نبود اماکن تجاری در نقاط کور برای افزایش امکان نظارت رسمی پلیس، تعامل مناسب مالکان اماکن تجاری با همسایه‌ها و اهالی محل، شلوغی خیابان‌ها و معابر در روز و افزایش تردد در شب، به‌کارگیری تجهیزات حفاظتی مانند دوربین مداربسته، سیستم اعلام‌خطر و هشداردهنده، بهبود کیفیت قفل‌ها، لولاها و درها و پنجره‌ها یا استفاده کافی از زرده‌ها و علائم هشداردهنده، دارای بیشترین تأثیر در پیشگیری از سرقت مغازه‌ها هستند.

جزینی و سلطانی (۱۳۹۹) در پژوهش خود با عنوان «تحلیل تجربیات جهانی پلیس برای کاهش آسیب‌های اجتماعی و جرائم در بافت‌های فرسوده» بیان کرده‌اند که پلیس با دو رویکرد در کاهش جرائم و آسیب‌های اجتماعی می‌تواند در کاهش آسیب‌های اجتماعی و جرم مؤثر واقع شود: رویکرد نخست، اقدامات کالبدی مبارزه با آسیب‌های اجتماعی شامل خدمات پلیس در طراحی محیطی، بهره‌گیری از دوربین‌های مداربسته، تقویت نورپردازی و روش‌های پیشگیری مانند مقاوم‌سازی را در برمی‌گیرد. رویکرد دوم، شامل برنامه‌های پلیسی موقعیت‌مدار، خدمات اجتماعی پلیس و نظارت سازمان‌یافته است. حسینی نصرآبادی و ناروقه (۱۳۹۸) در پژوهش خود با عنوان «تبیین و تحلیل افزایش امنیت اجتماعی در پرتو به‌کارگیری سیستم نظارت هوشمند» بیان کرده‌اند که سیستم‌های هوشمند نظارتی از قبیل دوربین‌های مداربسته در افزایش امنیت اجتماعی شهر و افزایش عملکرد دولت‌ها در کنترل محیط‌های خارج از نظارت (حفره‌های دولت) اهمیت زیادی دارد. دوربین مداربسته، احساس امنیت کاذب را در مردم ایجاد می‌کند. دوربین مداربسته سبب تقویت گزارش‌های پلیس و ثبت جرم می‌شود؛ توانایی پلیس با بررسی تصاویر دوربین مداربسته از طریق

به کارگیری روش‌ها و فنون دقیق‌تر برای شناخت مکان ایده‌آل نصب دوربین مداربسته، می‌تواند بهبود یابد. محمدی و کریمی (۱۳۹۷) در پژوهش خود با عنوان «تأثیر پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی اندازه‌گیری شده بر روی زندگی فعال و ترس از جرم» بیان کرده‌اند که دوربین‌های مداربسته کافی، روشنایی‌های خیابان و نگهبانی نقش مهمی در کاهش استرس از جرم و جنایت ایفا می‌کند. این مطالعه دارای پیامدهای برنامه‌ریزی و مسائل مربوط به سیاست در رابطه با طراحی محیطی، سلامت روان و زندگی فعال است. کاملی و حسینی (۱۳۹۶) در پژوهش خود با عنوان «بررسی عوامل محیطی مؤثر در افزایش سطح امنیت پارک‌ها (مطالعه موردی: شهر قزوین)» بیان کرده‌اند مؤلفه نظارت و روشنایی در سطح پایین‌تری در رتبه‌بندی از نظر استفاده‌کنندگان قرار گرفته است که می‌توان با نصب دوربین‌های مداربسته، افزایش نگهبانان و کیوسک‌های نگهبانی، مؤلفه نظارت را ارتقا داد. همچنین با نصب سیستم‌های روشنایی پیشرفته (تشخیص فرد) می‌توان موجب افزایش روشنایی و صرفه‌جویی انرژی شد. قربانی (۱۳۹۶) در پژوهش خود با عنوان «تأثیر فناوری‌های نوین در کشف خودروهای مسروقه توسط پلیس» در پی شناخت ارتباط مؤثر میان فناوری‌های روز موجود و ارتباط آن‌ها با کشف خودروهای مسروقه توسط پلیس است. وی ضمن برشمردن این فناوری‌ها (شامل سیستم‌های موقعیت‌یاب، دوربین‌های مداربسته، پلاک‌خوان، سیستم اطلاعات جغرافیایی و فناوری‌های رادیویی نوین) در انتها، راهکارهایی برای استفاده مطلوب‌تر از این فناوری‌ها در جهت کشف خودروی مسروقه ارائه کرده است. به‌رحال پلیس به‌عنوان متولی حفظ امنیت و پاسداری از اموال مردم، وظیفه‌ای بسیار سنگین را برعهده دارد که لزوم بهره‌گیری از بهترین فناوری‌ها را می‌طلبد.

فلایت^۱ (۲۰۱۶) در پژوهش خود با عنوان «آیا دوربین مداربسته بر میزان جرم و جنایت مؤثر است؟» با ارزیابی شواهد و مطالعه موردی از آمستردام نتیجه می‌گیرد که ممکن است به‌دلیل وجود دوربین مداربسته در یک مکان،

مکان انجام جرم نیز تغییر یابد؛ مثلاً تجاوز، زدوخوردهای خیابانی و سرقت خودرو به مکان‌هایی با قابلیت وقوع جرم بالا جابه‌جایی قابل‌توجهی داشته‌اند. فتیح و بکیر^۱ (۲۰۱۵) در پژوهش خود با عنوان «استفاده پلیس از فناوری برای مبارزه با جرم» بیان کرده‌اند که سازمان‌های سنتی اجرای قانون دارای روابط نامناسب با فناوری بوده‌اند. باوجوداین نمی‌توان از آن چشم‌پوشی و یا از پذیرش فناوری‌های جدید جلوگیری کند؛ زیرا پیشرفت‌های اخیر در فناوری اطلاعات، نگرش‌ها و ادراکات نیروهای پلیس و همچنین مجرمان را تغییر داده است. پیشرفت‌های فناوری در طول این سال‌ها، موجب تغییر دیدگاه مجریان اجرای قانون، از روش‌های سنتی به سوی استفاده از نوآوری‌ها جدید شده است. نوآوری‌ها و پیاده‌سازی‌های اخیر موجب افزایش کارایی پلیس از جمله تجزیه و تحلیل شبکه، سامانه اطلاعات جغرافیایی، نقشه‌برداری جرم، بیومتریک، اثر انگشت، تحقیقات «دی.ان.ای»، تشخیص صورت، تشخیص گفتار، نظارت بر رسانه‌های اجتماعی، سیستم تشخیص عکس‌برداری و دوربین مداربسته شده است. روزبروک، درامز، گرونوگن، هاردین و استرانک^۲ (۲۰۱۵) در پژوهش خود با عنوان «احساس امنیت و نقش آن در انسجام اجتماعی» عوامل وقوع جرم در ۶۳ مجتمع مسکونی در سه شهر را بررسی کردند. آن‌ها با استفاده از تجزیه و تحلیل‌های مستند موجود در بایگانی‌ها، مصاحبه با ساکنان، مدیران ساختمان و افسران پلیس، متوجه شدند که برخی از یافته‌هایشان به‌طور کامل با پیشگیری کنشی از جرم منطبق است. همچنین دریافتند که هر چه میزان دخالت سکنه در صورت مشاهده فعالیت مجرمانه یا مشکوک در پیرامون آپارتمان‌ها بیشتر باشد، آمار جرائم واقعه در آن محل پایین‌تر می‌آید؛ بنابراین، افراد محله، امنیت محل سکونت خود را با کمک امکانات متفاوت تأمین می‌کنند. متئو^۳ (۲۰۱۳) پژوهشی با عنوان «آیا دوربین مداربسته در پیشگیری از جرم مؤثر است؟» انجام داد. این مطالعه کیفی با مصاحبه‌های نیمه-ساخت یافته با صاحبان مغازه‌ها و مدیران کسب‌وکار به‌منظور جمع‌آوری

1- Fatih & Bekir

2- Ruijsbroek, Droomers, Groenewegen, Hardyns & Stronks

3- Matthew

اطلاعات عمیق در مورد استفاده و اثربخشی نظارت تصویری انجام شد. داده‌های جمع‌آوری شده نشان می‌دهد که صاحبان کسب‌وکار و مدیران، نظارت دوربین مداربسته را به‌عنوان ابزاری مفید می‌دانند، زیرا امکان کنترل بیشتری برای آن‌ها ایجاد می‌کند. شرکت‌کنندگان در نظر داشتند که نظارت از طریق دوربین مداربسته باید با سایر اقدامات پیشگیری از جرم مانند نظارت الکترونیکی، شیشه ضدگلوله، سیستم‌های زنگ خطر، نگهبانان و گشت پیاده پلیس همراه باشد. علاوه بر این، این مطالعه رابطه نظارت تصویری و مسائل مربوط به حریم خصوصی را بررسی قرار می‌دهد. این مطالعه به مغازه‌داران و مدیران کسب‌وکار، مجموعه‌ای از توصیه‌ها را به‌منظور بهبود سیستم امنیتی خود ارائه می‌دهد.

در تطبیق یافته‌های پژوهش‌های یادشده با پژوهش حاضر می‌توان گفت، پژوهش‌های داخلی عمدتاً به موضوع پیشگیری از سرقت پرداخته‌اند و به دیگر جرائم (نظیر ناهنجاری‌های اجتماعی) اشاره نکرده‌اند. همچنین، به سامانه پایش تصویر در کنار سایر مؤلفه‌ها، مانند شکل ظاهری خیابان و ساختمان‌ها و نوع طراحی محیط به‌عنوان عامل پیشگیری‌کننده از جرم نگاه شده و به‌طور اختصاصی اثر سامانه‌های پایش تصویر در پیشگیری از جرم، در پژوهش‌های یادشده بررسی نشده است. همچنین در پژوهش‌های خارجی، میزان تأثیر سامانه‌های پایش تصویری در پیشگیری از جرم به‌صورت محلی بررسی شده است که امکان تعمیم آن به لحاظ تفاوت در ساختار شهری، ساختار اجتماعی، قوانین و... امکان‌پذیر نیست.

جرم

جرم، تهدیدی علیه امنیت و اعتماد اجتماعی است (نیازی، کارکنان نصرآبادی و عشایری، ۱۳۹۵). علل بروز ناهنجاری اجتماعی در جامعه، انزوای مشارکت مردمی و کناره‌گیری سازوکارهای سنتی پیشگیری از جرم است (عشایری، عباسی، نطقی کاشانی و پیرحیاتی، ۱۳۹۴). به‌طور کلی، جامعه به دو صورت «پیشگیری و سرکوب» در برابر بزهکاری واکنش نشان می‌دهد. بیشتر صاحب‌نظران بر لزوم اجرایی‌کردن بند ۵ اصل ۱۵۶ قانون اساسی، برای

نهادینه‌سازی پیشگیری از جرم تأکید می‌کنند. ناکارآمدی روش‌های سرکوبگرانه در کنترل و مهار جرم و بی‌نظمی، موجب به‌کارگیری تدابیر پیشگیرانه به‌جای روش‌های قبلی شده است (ابراهیم‌زاده، ۱۳۹۵، ص ۲۱). پیشگیری از جرم، یعنی پیش‌بینی، شناسایی و ارزیابی خطر وقوع جرم و به‌کارگیری تدابیر و اقدام‌های لازم برای از میان بردن یا کاهش جرم (شایگان، ۱۳۸۹، ص ۱۰۰). گاهی هدف پیشگیری را کاهش فرصت جرم (بیابانی، ۱۳۹۲) و گاهی کاهش انگیزه ارتکاب جرم و استفاده از عدالت کیفری می‌دانند (اسمعیلی و کسمایی‌پور، ۱۳۹۰، ص ۱۱۱). راهبرد اصلی پیشگیری از جرم، نظام برنامه‌ریزی است (اشنایدر و کیچین، ۱۳۸۷: ۷۳). درنهایت اصول پیشگیری شامل ۱- شناسایی مسئله جرم و قانون‌گذاری؛ ۲- آسیب‌شناسی علل جرم و ۳- انتخاب اقدامات ویژه و ارائه راه‌حل‌های عملیاتی و کاربردی است (بیابانی، ۱۳۹۲، ص ۱۳). پیشگیری به پیشگیری اولیه، ثانویه و ثالث دسته‌بندی می‌شود (جزینی، ۱۳۹۱، ص ۱۸۴). هدف اصلی پیشگیری، کاهش احتمال وقوع بزهکاری و انحراف است (محمدنسل، ۱۳۸۷، ص ۳۶). هدف اصلی پیشگیری اولیه، آگاه ساختن محیط و اجتماعات عمومی نسبت به جرم، هدف پیشگیری ثانویه، اقدام برای افراد در معرض خطر بزهکاری و هدف پیشگیری ثانویه، تمرکز بر رخداد جرم، باز اصلاح بزه‌دیده و مجرمان است (براری، ۱۳۹۳، ص ۴۸). تمرکز بیشتر بر بهره‌وری و تقویت نقش جامعه مدنی و سازمان‌های غیردولتی و برخی جریان‌های فکری در مقوله پیشگیری از جرم، یکی از راهکارها است (بوونیک و لاماس^۱، ۲۰۰۵).

پیشگیری انتظامی

تونری و فارینگتون^۲ (۱۹۹۵) راهبردهای پیشگیری از جرم را به‌عنوان پیشگیری انتظامی^۳، پیشگیری توسعه‌ای^۴، پیشگیری جامعه‌وی^۵ و پیشگیری

-
- 1- Buvinic & Lamas
 - 2- Tonry & Farrington
 - 3- Law enforcement Prevention
 - 4- Developmental Prevention
 - 5- Community Prevention

وضعی تقسیم می‌کنند؛ در حالی که «باتومس» از پیشگیری‌های وضعی^۱، اجتماعی و توسعه‌ای سخن می‌گوید (محمدنسل، ۱۳۸۷، ص ۳۸). از نظر وروایی (۱۳۹۲، ص ۸۱)، پیشگیری انتظامی عبارت است از: «تدابیر و اقدامات پیشگیرانه نیروی انتظامی و سایر دستگاه‌هایی که به حکم قانون در این زمینه موظف هستند با هدف حمایت از شهروندان آسیب‌پذیر در برابر خطر وقوع جرم، افزایش آگاهی‌های عمومی و ارائه خدمات مشاوره‌ای پیشگیرانه، نظارت و مراقبت بر اماکن عمومی و مناطق جرم‌زا و افزایش هزینه‌های ارتکاب جرم اقدام کنند. به‌طور کلی می‌توان گفت پیشگیری انتظامی نوع خاصی از پیشگیری نیست و ناظر بر کلیه اقدامات پلیس در راستای پیشگیری از بزه‌کاری اعم از اقدام در راستای پیشگیری کیفری و یا پیشگیری غیرکیفری است». پیشگیری انتظامی از جرم عبارت است از: «مهار و کنترل جرم از طریق اقدامات پلیسی نظیر افزایش گشت‌های انتظامی و حضور ملموس و مؤثر پلیس در سطح شهر برای جلوگیری از اعمال مجرمانه و کاهش تکرار جرم در چارچوب قانون و همچنین بررسی روند بزه‌کاری و علل وقوع آن به‌منظور به‌کارگیری تدابیر مقابله با جرم، انجام اقدام‌های فوری در مبارزه با بزه‌کاری و جرائم و همکاری با سازمان‌های مسئول در زمینه کاهش جرائم». پیشگیری انتظامی از آن جهت حائز اهمیت است که حافظ نظم و امنیت اجتماعی است. در پیشگیری انتظامی، دولت و نهادهای مسئول مهم‌ترین نقش را در برقراری و حفظ امنیت دارند و حوزه کاری آن‌ها در چارچوب قانون است (بیات، شرافتی و عبدی، ۱۳۸۷، ص ۳۰ و ۳۶).

پیشگیری انتظامی و مداخله کیفری

پلیس یکی از اجزای نظام عدالت کیفری است که در پیشگیری از جرم، امکان مداخله کیفری و غیرکیفری را دارد. در مداخله کیفری، پلیس با سرعت و دقت در فرایند تعقیب و دستگیری - که خود یکی از عوامل بازدارنده ارتکاب مجدد بزه است - فعالیت پیشگیرانه خود را انجام می‌دهد. جنبه بازدارنده و ارعابی مداخله کیفری پلیس از سویی بزهکاران را بلافاصله پس از ارتکاب جرم با نظام نیرومند تعقیب و دستگیری مواجه می‌سازد (و بنابراین یکی از ابعاد

بازدارندگی برای تکرار جرم را فراهم می‌کند) و از سوی دیگر، با بالا بردن احتمال دستگیری و افزایش ریسک ارتکاب جرم، قصد و تمایل مجرمان احتمالی را برای ارتکاب آن بزه کاهش می‌دهد (نوروزی، بارانی و سرکشیکیان، ۱۳۹۰، ص ۳۸).

پیشگیری انتظامی و مداخله غیرکیفری

در پیشگیری غیرکیفری نیز پلیس از طریق مداخله و طراحی برنامه‌های پیشگیرانه از طریق نظارت بر مجرمان سابقه‌دار، گشت‌های خیابانی، نظارت بر مناطق جرم‌زا، نصب دوربین‌های مداربسته در معابر عمومی و جرم‌خیز و بسیاری دیگر از برنامه‌های پیشگیرانه، پیش از ارتکاب جرم، آن را به کنترل خود درمی‌آورد (نوروزی و همکاران ص ۳۹). اولین گام‌هایی که در حوزه پیشگیری از جرم مطرح شد معطوف به پیشگیری انتظامی بود؛ مثلاً چگونه می‌شود با اعزام گشت با کارهای انتظامی از وقوع جرم جلوگیری کرد. (امین‌صارمی، ۱۳۹۳، ص ۱۷۳). وجود نقاط ضعف و تزلزل در هر جامعه‌ای، احساس امنیت مردم را خدشه‌دار می‌سازد. از آنجاکه گروهی از افراد ناسالم جامعه، رفتاری خلاف روال عادی و در تعارض با ارزش‌های اجتماعی دارند و به فراخور اندیشه و نیت خود، شرایط ضعف، تزلزل و بی‌ثباتی در بخشی‌هایی از جامعه را فراهم می‌آورند، به‌منظور جلوگیری از ناامنی و همچنین افزایش ضریب امنیت اجتماعی، دولت‌ها و نهادهای مسئول به دنبال کنترل و کاهش جرائم از طریق اجرای برنامه‌های پیشگیری از جرائم برآمدند. دستگاه انتظامی یکی از متولیان امنیت عمومی است که عمده وظیفه آن، پیشگیری انتظامی است.

مهارت‌های پیشگیری انتظامی

به‌منظور تقویت توان مدیران پلیس در ارزیابی خطر پدیده‌های مجرمانه، شناسایی عوامل بروز جرم، تحلیل جرائم براساس روند جرم، توان پیش‌بینی جرم در آینده و به‌کارگیری برنامه‌ها و اقدامات مؤثر در مهار، کنترل و کاهش جرائم، برنامه‌ریزی آموزشی کارساز خواهد بود. این مهم از طریق برنامه‌ریزی

آموزش‌های مستمر برای ارتقای تصور راهبردی در تمام سطوح مدیریتی سازمان پلیس اعم از سطح راهبردی، بخشی و اجرایی با استفاده از برنامه‌های مدون آموزشی و کاربردی به‌منظور افزایش شناخت محیط سازمانی اعم از داخل و خارج سازمان، فرصت‌شناسی و توان تبدیل تهدیدات به فرصت‌ها، افزایش قدرت آینده‌نگری در سازمان پلیس میسر می‌شود. به این منظور لازم است نخست آموزش از سطوح بالا به سطوح پایین سازمان جاری شود و از آموزش‌های نظری به سمت آموزش‌های کاربردی و عملی به‌منظور مهارت‌افزایی مدیران و کارکنان سوق داده شود؛ به عبارتی باید در سطوح پایین سازمان، آموزش‌ها متمرکز بر استاد شاگردی و آموزش در عرصه عمل‌گرایی بیشتر باشد تا امکان انتقال دانش ضمنی و زمینه‌های رشد دانش در زمینه پیشگیری از جرائم بیشتر مهیا شود و سطح مهارت به تناسب سطح دانشی مدیران و کارکنان افزایش یابد. هرچه قدر یادگیری دانش سازمانی و توسعه دانش سازمانی مورد توجه قرار می‌گیرد، باید به همان اندازه شاخص‌های مهارتی برای اجرای بهینه دانش سازمانی مورد توجه قرار گرفته و توسعه پیدا کند. توان توسعه و حرکتی دانش کیفی به توان حرکتی و توسعه مهارت‌های انسانی مدیران بستگی دارد و این دو باید به صورت رویکرد نظام‌مند و متوازن رشد کند (درویشی، ۱۳۹۶، ص ۲۴۳).

پلیس، دیگر قادر نخواهد بود با روش‌های سنتی، انتظام جامعه را برقرار کند و نظام‌های ایستا و مقاوم در برابر تغییر به‌زودی برای پیشگیری انتظامی از جرائم، کارایی خود را از دست خواهند داد. شواهد و مستندات در خصوص روند افزایش نرخ جرائم، می‌تواند بیانگر این باشد که الگوهای کنونی پیشگیری از جرائم نتوانسته است خواسته‌های پلیس را در تأمین پیشگیری انتظامی پایدار برآورده کند. مستند به ماده چهار قانون تشکیل نیروی انتظامی، مصوب ۱۳۶۹/۴/۲۶ مجلس شورای اسلامی، «پیشگیری از جرم توسط نیروی انتظامی به‌عنوان ضابط قوه قضائیه» جزو وظایف قانونی و ذاتی این نیرو بوده و به قابلیت‌های آن در تحقق هدف‌های پیشگیری از جرم وابسته است؛ به عبارت دیگر، این نیرو در صورت داشتن اختیارات و ابزار ویژه می‌تواند نقش

بسیاری در کاهش نرخ جرائم - خواه پیش از وقوع جرم و خواه پس از وقوع آن - داشته باشد. مقام معظم رهبری نیز خطاب به دستگاه‌های اطلاعاتی نیروهای مسلح، تأکید کرده‌اند که: «باید متناسب با حجم فعالیت دشمنان، تلاش‌ها، اقدامات و نوآوری‌های مؤثری را سازماندهی کرد و با حضور فعال و اشراف اطلاعاتی در بسیاری از حوزه‌ها، از یک طرف موجب ناامن شدن محیط برای مجرمان، تبهکاران و مخالفان نظام و از طرف دیگر، زمینه آرامش و جلب اعتماد مردم و مسئولان را فراهم کرد» (خامنه‌ای، ۱۳۸۷).

پلیس و پیشگیری وضعی

افزایش هزینه‌های ارتکاب جرم از کارکردهای عمده پیشگیری وضعی و به پیروی از آن پیشگیری انتظامی از جرائم است. مرکز بین‌المللی پیشگیری از جرم، در تعریفی پیشگیری وضعی را بالا بردن تلاش لازم و خطر ارتکاب برای بزه‌کاران بالقوه از طریق اقدام‌هایی نظیر سخت‌تر کردن هدف، کنترل دسترسی و نظارت و همچنین کاهش منافع حاصل از جرم (با از دسترس خارج کردن آماج جرم و از بین بردن انگیزه‌ها)، معرفی کرده است (مرکز بین‌المللی پیشگیری از جرم، ۲۰۰۰). بالا بردن تلاش لازم و خطر ارتکاب جرم برای بزهکاران بالقوه همان افزایش هزینه‌های ارتکاب جرم است که به‌صراحت در تعریف پیشگیری انتظامی درج شده است.

در جرم‌شناسی، یکی از انواع پیشگیری، پیشگیری وضعی است که به‌جای توجه بر شخص، بر موقعیت و وضعیت محیط ارتکاب جرم تمرکز دارد. این نوع پیشگیری ناظر به اقدام‌های قبل و بعد از ارتکاب جرم است که امکان بزهکاری را در آینده کاهش می‌دهد؛ مانند نصب نرده در منازل، دزدگیر، دوربین‌های مخفی، علائم هشداردهنده، نگهداری پول یا اموال قیمتی در گاوصندوق و نظایر آن‌ها که موجب کاهش بزهکاری در آینده می‌شود؛ زیرا یا امکان بزهکاری را به‌طور کامل از بین می‌برد یا امکان ارتکاب برای بزهکار سخت‌تر شده و در نتیجه موجب شکست بزهکار شده یا وی را به‌دلیل امکان شناسایی و

دستگیری از ارتکاب بزه منصرف می‌سازد. این موارد به شخص بزهکار و اصلاح وی توجهی ندارد، بلکه بر وضعیت یا موقعیت پیرامونی بزه تأکید دارد؛ بنابراین نقش پلیس در پیشگیری وضعی دارای اهمیت زیادی است. استقرار پلیس در فضای جغرافیایی معین یا گشت‌های پلیس در مکان‌ها و محل‌های معین در چارچوب پیشگیری وضعی قرار می‌گیرد، زیرا بدین ترتیب وضعیت و اوضاع و احوال قبل و مشرف بر بزهکاری به ضرر مجرم تغییر می‌کند و مجرم را از ارتکاب جرم در آن محدوده یا نسبت به آن آماج معین منصرف می‌کند. گشت‌های پیاده و سوار پلیس را نیز به «پیشگیری پویا» تعبیر کرده‌اند، زیرا فرایند گذار از طرح و اندیشه مجرمانه به عمل مجرمانه را منقطع و مختل می‌کند (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۸۱، ص ۱۴۰).

پیشگیری از جرم از طریق پایش تصویری

سامانه‌های پایش تصویری یک وسیله الکترونیکی برای ایجاد امنیت و پیشگیری از وقوع جرم است. سامانه‌های پایش تصویری از یک یا چند دوربین ویدئویی در شبکه تشکیل شده که ویدئو و اطلاعات صوتی را به مکانی خاص ارسال می‌کنند. این تصاویر به صورت زنده، نظارت و یا به مکانی مرکزی برای ضبط و ذخیره‌سازی، منتقل می‌شوند. نصب دوربین‌ها در بزرگراه‌ها و کنترل سرعت خودروها و اطلاع رانندگان از اینکه سرعت غیرمجاز آنان توسط دوربین ثبت و به‌عنوان تخلف آنان ضبط می‌شود، در عمل موجب می‌شود به خود اجازه تخلف ندهند؛ به عبارت دیگر، استفاده از دوربین که از ابزار فناوری اطلاعات محسوب می‌شود، نقش بازدارندگی یا به تعبیر دیگر پیشگیری وضعی از وقوع جرم دارد. نصب دوربین‌های مدار بسته یا افزایش تعداد افراد پلیس برای ترساندن و بازداشتن از ارتکاب جرم، انتقال برخی از خطرات به کمک وسایلی مثل تسهیل بیمه و نظایر آن و پذیرفتن برخی از خطرات که اجتناب‌ناپذیر بوده و یا رفع آن‌ها هزینه‌های غیرقابل‌تحملی را تحمیل می‌کند، از جمله اقدامات پیشگیرانه وضعی است که موجب حذف کامل خطرات، کاهش بعضی از خطرات با کاستن از دامنه خسارت وارده و تقلیل برخی از خطرات به وسیله انجام اقدامات امنیتی مانند به‌کارگیری سامانه‌های پایش تصویری به دست

می‌آید. گفتنی است بسیاری از اقدامات مانند استفاده از قفل، نورافشانی خیابان‌ها و دوربین مداربسته، به دلیل به‌روز نشدن متروکه می‌شوند. اگر تدابیر و اقدامات به صورت مداوم حفظ و اجرا نشوند، فاقد کارایی اجرایی خواهند بود (حبیب‌زاده بیژنی، ۱۳۹۶).

مراقبت رسمی و پیشگیری وضعی

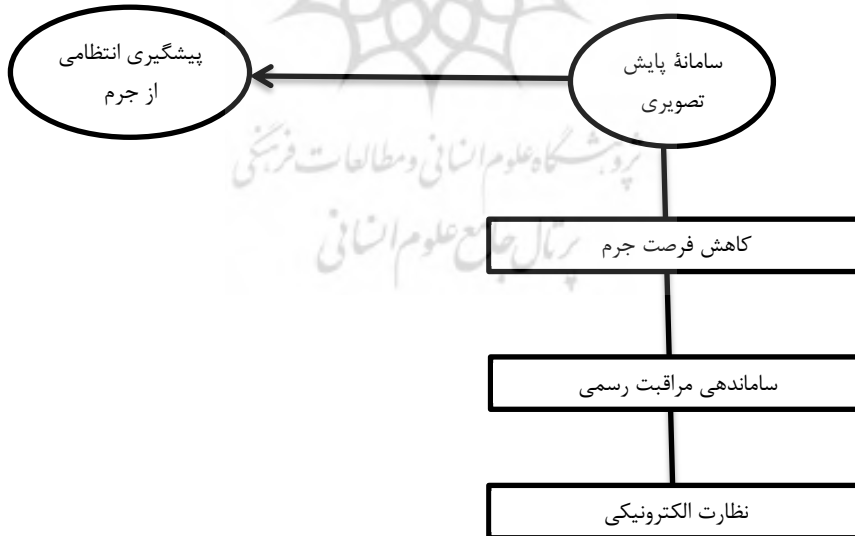
به نظر «دنيس روزنهام»، مراقبت رسمی بهترین فن پیشگیری وضعی از جرم است. مراقبت رسمی به مراقبت کاملاً آشکار و محسوسی اطلاق می‌شود که هوشیاری و مراقبت و کنترل اوضاع را به بزهکاران بالقوه یادآوری کرده و آن‌ها را متقاعد می‌کند که در صورت ارتکاب جرم، شناسایی و دستگیر خواهند شد. افزایش احتمال واکنش فوری پلیس و نیروهای محافظ موجب انصراف بزهکاران بالقوه از ارتکاب جرم می‌شود. از جمله شیوه‌های این روش می‌توان به نصب دوربین‌های مداربسته در نقاط معین و همچنین نصب دوربین‌های سنجش سرعت و ثبت تخلفات در جاده‌ها اشاره کرد. نظریه فرصت جرم اشاره می‌کند که فقدان محافظ کارآمد، یکی از عواملی است که موجب افزایش خطر ارتکاب جرم می‌شود. در مقابل، تقویت محافظت از آماج بالقوه جرم، موجب انصراف بزهکار بالقوه از عملی کردن تصمیم به ارتکاب جرم می‌شود و حتی در صورت اقدام مرتکب نیز موجب ناکامی وی در اتمام موفقیت‌آمیز عملیات اجرایی جرم می‌شود. افزایش مراقبت همسایگی (یا مراقبت محله) و افزایش مراقبت از کودکان از این دسته از فنون پیشگیری محسوب می‌شوند. مراقبت طبیعی موجب افزایش توانایی انسان و یا تجهیزات فنی در مراقبت از یک منطقه می‌شود. بهبود روشنایی خیابان‌ها و معابر، یا قادر ساختن ساکنان و رهگذران به نظاره جریان فعالیت‌های موجود در سطح خیابان، از بسیاری از بزهکاری‌های شبانه جلوگیری می‌کند. به‌طور مشابه، برداشتن موانع بصری روبروی منازل و افزایش فضای قابل دفاع در طراحی مجتمع‌های مسکونی نیز موجب افزایش دید ساکنان نسبت به سارقان بالقوه می‌شود (روزنهام، ۱۳۸۴، ص ۱۵۱). یکی از سازوکارهای تقویت محافظت از آماج بالقوه جرم، به کارگیری سامانه‌های پایش تصویری است که در شرایط کنونی جایگزین مراقبت طبیعی

شده و مراقبت الکترونیکی که مقدمه مراقبت هوشمند از محیط است را توسعه داده است.

مدل مفهومی

۶۷

براساس نظریه فرصت جرم، سامانه‌های پایش تصویری زمینه‌ساز کاهش فرصت جرم و ایجاد امنیت هستند و نقش بازدارندگی یا به تعبیر دیگر پیشگیری وضعی از وقوع جرم را دارند. نصب دوربین‌های مداربسته از جمله اقدامات پیشگیرانه وضعی است که موجب حذف کامل یا کاهش بعضی از خطرات جرم می‌شود. از نظر روزنابام، مراقبت رسمی بهترین فن پیشگیری وضعی از جرم است که می‌تواند به‌طور طبیعی یا رسمی انجام شود. مراقبت رسمی که عمدتاً از طریق تجهیزات و فناوری‌ها انجام می‌شود افزایش احتمال واکنش محافظان را به دنبال دارد و در نتیجه موجب انصراف بزهکاران بالقوه از ارتکاب جرم می‌شود؛ بنابراین مؤلفه‌های سامانه پایش تصویری، شامل کاهش فرصت جرم، ساماندهی مراقبت رسمی و نظارت الکترونیکی تدوین شدند.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش (برگرفته از روزنابام، ۱۳۸۴)

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، توصیفی - تحلیلی است که با تکنیک پیمایشی انجام شد. جامعه آماری پژوهش ۲۵۰ نفر از کارکنان فرماندهی انتظامی شهرستان همدان شامل کارکنان صف و ستاد در معاونت عملیات، پلیس پیشگیری، فاوا، رؤسای کلانتری‌ها و مرفوک شهرستان‌ها بودند. حجم نمونه با رابطه کوکران ۱۴۸ نفر محاسبه شد و واحدهای تحلیل به شیوه طبقه‌ای هر دو طبقه «صف» و «ستاد» و از طریق روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. از آنجا که پژوهش حاضر از نوع توصیفی است، همچون بسیاری از مطالعات توصیفی مشابه برای جمع‌آوری اطلاعات موردنظر برای پاسخ به سؤال‌ها از پرسش‌نامه محقق ساخته استفاده شد. پرسش‌نامه از نوع سؤالات بسته و مقیاس اندازه‌گیری سؤال‌ها، از نوع مقیاس لیکرت^۱ بود. پرسش‌نامه محقق ساخته، دارای چهار پرسش درباره مشخصات عمومی و ۲۱ پرسش (سؤالات اصلی آن بسته پاسخ و به صورت طیف لیکرت)، درباره فرضیه‌های پژوهش بود. روایی صوری و محتوایی پرسش‌نامه، به کمک استادان راهنما، مشاور، متخصصان و کارشناسان فناوری اطلاعات و پیشگیری از جرم بررسی و پس از انجام اصلاحات مدنظر، تأیید شد. برای محاسبه پایایی ابزار پژوهش، ضریب آلفای کرونباخ^۲ محاسبه شد که با توجه به مقدار آلفای به‌دست آمده (۰/۸۵) در تمام متغیرها از حداقل پایایی (۰/۷) بالاتر بوده و نشانگر قابل قبول بودن پایایی ابزار گردآوری داده‌ها بود.

جدول ۱. نتایج محاسبه ضریب آلفای کرونباخ مرتبط با پایایی پرسش‌نامه

متغیر	متغیر	مقدار ضریب آلفای کرونباخ	آلفای کل
کاهش فرصت جرم	۰/۸۴		
ساماندهی مراقبت رسمی	۰/۸۵		۰/۸۵
نظارت الکترونیکی	۰/۸۷		
پیشگیری انتظامی از جرم	۰/۸۱		

1- Likert

2- Cronbach's alpha

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی

جدول ۲. خلاصه ویژگی‌های توصیفی پاسخگویان

متغیر	طبقه‌بندی متغیر	فراوانی (نفر)	درصد
سابقه خدمتی	زیر ۵ سال	۱۰	۷
	۵ تا ۱۰ سال	۱۷	۱۱
	۱۰ تا ۱۵ سال	۳۲	۲۲
	۱۵ تا ۲۰ سال	۵۲	۳۵
	بالای ۲۰ سال	۳۷	۲۵
جنسیت	مرد	۱۴۸	۱۰۰
	زن	۰	۰
جایگاه خدمتی	مدیر ارشد	۱۷	۱۱
	مدیر میانی	۳۲	۲۲
	مدیر عملیاتی	۱۰	۷
	کارشناس	۸۹	۶۰
	دیپلم و زیر دیپلم	۷	۵
تحصیلات	فوق دیپلم	۳۳	۲۲
	کارشناسی	۷۹	۵۳
	کارشناسی ارشد	۲۹	۲۰
	دکتری	۰	۰

یافته‌های توصیفی فرضیه اول

جدول ۳. توزیع نظر پاسخ‌دهندگان درباره شاخص‌های کاهش فرصت جرم از طریق سامانه پایش تصویری

شاخص	میانگین
سامانه پایش تصویری در شرایط مختلف جوی	۳/۸۵
یکپارچه‌سازی سامانه‌های پایش تصویری با سایر سامانه‌ها	۴/۲۲
هماهنگی با اداره اصناف برای نصب سامانه پایش تصویری	۳/۵۵
هماهنگی با شهرداری برای نصب سامانه پایش تصویری	۴/۰۷
جانمایی مکان نصب سامانه پایش تصویری با هماهنگی کارشناسان	۳/۹۷
اتصال سامانه‌های پایش تصویری به همدیگر با هماهنگی ادارات	۳/۷۸
اتصال سامانه‌های پایش تصویری به همدیگر با هماهنگی پلیس‌های تخصصی	۳/۷۴
هماهنگی با رسانه‌ها به منظور اطلاع‌رسانی عملکرد سامانه	۳/۷۶
افزایش تعداد سامانه‌های تصویری مورد استفاده	۳/۹۸

میانگین	شاخص
۳/۵۷	آموزش‌های همگانی پلیس به شهروندان محلات در خصوص عملکرد سامانه
۴/۰۹	بهره‌گیری از ظرفیت رسانه‌های محلی برای نمایش مستندات به‌دست‌آمده از سامانه پایش تصویری

براساس جدول ۳، بیشترین میانگین در حوزه کاهش فرصت جرم مربوط به شاخص یکپارچه‌سازی سامانه‌های پایش تصویری با سایر سامانه‌ها و کمترین میانگین مربوط به شاخص هماهنگی با اداره اصناف برای نصب سامانه پایش تصویری است.

یافته‌های توصیفی فرضیه دوم

جدول ۴. توزیع نظر پاسخ‌دهندگان درباره شاخص‌های ساماندهی مراقبت رسمی از طریق سامانه پایش تصویری

میانگین	شاخص
۴/۱۶	گسترش سامانه‌ها در مناطق جرم‌خیز
۳/۶۷	گسترش سامانه‌ها در مناطق و اماکن آسیب‌پذیر و دارای قربانی
۳/۶۸	گسترش سامانه‌ها در مناطق پرتردد

براساس جدول ۴، بیشترین میانگین مربوط گسترش سامانه‌ها در مناطق جرم‌خیز و کمترین میانگین مربوط به گسترش سامانه‌ها در مناطق و اماکن آسیب‌پذیر و دارای قربانی است.

یافته‌های توصیفی فرضیه سوم

جدول ۵. توزیع نظر پاسخ‌دهندگان درباره شاخص‌های نظارت الکترونیکی از طریق سامانه پایش تصویری

میانگین	شاخص
۳/۷۰	به‌کارگیری سامانه‌ها برای رصد مجرمان سابقه‌دار توسط اماکن انتظامی
۳/۷۹	به‌کارگیری سامانه‌ها برای نظارت گشت‌های انتظامی بر مجرمان سابقه‌دار
۳/۷۵	به‌کارگیری سامانه‌های پایش تصویری برای رصد بزه‌دیدگان سابقه‌دار
۴/۰۱	برنامه‌ریزی سامانه‌ها برای هشدار در مواقع خطر جرم
۳/۷۳	به‌کارگیری سامانه‌ها برای تعقیب خودروهای تحت تعقیب و هشدار
۳/۷۰	به‌کارگیری سامانه‌ها برای رصد اشیاء و اموال مسروقه
۳/۶۸	به‌کارگیری سامانه‌ها برای نظارت بر اماکن عمومی پرخطر نظیر پایانه‌ها، پاساژها و...

براساس جدول ۵، بیشترین میانگین مربوط به شاخص برنامه‌ریزی سامانه‌ها برای هشدار در مواقع خطر جرم و کمترین میانگین مربوط به شاخص‌های به‌کارگیری سامانه‌ها برای رصد مجرمان سابقه‌دار توسط اماکن انتظامی و به‌کارگیری سامانه‌ها برای رصد اشیا و اموال مسروقه است.

یافته‌های توصیفی فرضیه اصلی

جدول ۶. توزیع نظر پلسخ‌دهندگان درباره مؤلفه‌های سامانه پایش تصویری

مؤلفه	تعداد	میانگین	انحراف از معیار	کمترین	بیشترین
کاهش فرصت جرم از طریق سامانه پایش تصویری	۱۴۸	۳/۸۵۴۲	۱/۴۵۱۰۱	۲/۶۷	۴/۸۳
ساماندهی مراقبت رسمی از طریق سامانه پایش تصویری	۱۴۸	۳/۸۳۸۷	۱/۷۶۶۳۴	۲/۳۳	۵/۰۰
گسترش نظارت الکترونیکی از طریق سامانه پایش تصویری	۱۴۸	۳/۷۶۶۴	۱/۶۲۵۷۴	۲/۱۴	۵/۰۰

براساس جدول ۶، بیشترین میانگین مربوط به مؤلفه کاهش فرصت جرم از طریق سامانه پایش تصویری و کمترین میانگین مربوط به گسترش نظارت الکترونیکی از طریق سامانه پایش تصویری است.

یافته‌های استنباطی

آزمون فرضیه اول: سامانه پایش تصویری از طریق کاهش فرصت جرم در پیشگیری انتظامی از جرائم تأثیر دارد.

جدول ۷. آزمون تی استیودنت فرضیه اول

میانگین جامعه	دامنه جامعه	سطح معنی‌داری	آماره آزمون (T)	مقدار بحرانی	درجه آزادی	سطح خطا
۳,۸۹	$2/67 < \mu < 4/67$	۰/۰۰۰	۲۳/۰۴۰	۰/۰۴۵۱	۱۴۷	۰/۰۵

با توجه به داده‌های جدول ۷، می‌توان نتیجه گرفت که در سطح اطمینان ۹۵ درصد سامانه پایش تصویری از طریق کاهش فرصت جرم در پیشگیری انتظامی از جرائم تأثیر دارد.

آزمون فرضیه دوم: سامانه پایش تصویری از طریق ساماندهی مراقبت رسمی در پیشگیری انتظامی از جرائم تأثیر دارد.

جدول ۸. آزمون تی استیودنت فرضیه دوم

میانگین جامعه	دامنه جامعه	سطح معنی داری	آماره آزمون (T)	مقدار بحرانی	درجه آزادی	سطح خطا
۳/۸۳	$2/33 < \mu < 5$	۰/۰۰۰	۱۳/۳۰۰	۰/۰۷۶۶	۱۴۷	۰/۰۵

با توجه به داده‌های جدول ۸، می‌توان نتیجه گرفت که در سطح اطمینان ۹۵ درصد سامانه پایش تصویری از طریق ساماندهی مراقبت رسمی در پیشگیری انتظامی از جرائم تأثیر دارد.

آزمون فرضیه سوم: سامانه پایش تصویری از طریق نظارت الکترونیکی در پیشگیری انتظامی از جرائم تأثیر دارد.

جدول ۹. آزمون تی استیودنت فرضیه سوم

میانگین جامعه	دامنه جامعه	سطح معنی داری	آماره آزمون (T)	مقدار بحرانی	درجه آزادی	سطح خطا
۳/۶۷	$2/14 < \mu < 5$	۰/۰۰۰	۱۴/۹۰۱	۰/۰۶۲۵	۱۴۷	۰/۰۵

با توجه به داده‌های جدول ۹، می‌توان نتیجه گرفت که در سطح اطمینان ۹۵ درصد سامانه پایش تصویری از طریق نظارت الکترونیکی در پیشگیری انتظامی از جرائم تأثیر دارد.

آزمون فرضیه اصلی: سامانه پایش تصویری در پیشگیری انتظامی از جرائم تأثیر دارد.

جدول ۱۰. آزمون تی استیودنت فرضیه اصلی

میانگین جامعه	دامنه جامعه	سطح معنی داری	آماره آزمون (T)	مقدار بحرانی	درجه آزادی	سطح خطا
۳/۸۵	$2/34 < \mu < 5$	۰/۰۰۰	۱۷/۲۰۰	۰/۰۷۶۹	۱۴۷	۰/۰۵

با توجه به داده‌های جدول ۱۰، می‌توان نتیجه گرفت در سطح احتمال ۹۵ درصد سامانه‌ی پایش تصویری در پیشگیری انتظامی از جرائم تأثیر دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

طبق نتیجه، شاخص «یکپارچه‌سازی سامانه‌های پایش تصویری با سایر سامانه‌ها» دارای بالاترین اولویت از نظر پاسخگویان در سه فرضیه مطرح‌شده می‌باشد که همین موضوع با نظریه‌ی پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی منطبق است؛ زیرا این نظریه می‌گوید که مجرمان، انسان‌های با هوشی هستند و تمامی جوانب کار را می‌سنجند براین اساس، یکپارچه‌سازی سامانه‌های پایش تصویری با دیگر سامانه‌ها (نظیر سامانه‌های هشدار، نگهبان، پلاک‌خوان و غیره) می‌تواند تأثیر بسزایی در پیشگیری از جرائم داشته باشد. این یافته با یافته‌های پژوهش قربانی (۱۳۹۶) همسو است. بالاترین اولویت فرضیه‌ی دوم مربوط به شاخص «گسترش سامانه‌ها در مناطق جرم‌خیز» می‌باشد که همین موضوع با نظریه‌ی پنجره‌های شکسته منطبق است؛ زیرا این نظریه می‌گوید که مجرمان در مناطقی که نشانه نبود کنترل فردی و جمعی در آنجاست، فرصت را غنیمت شمرده و مرتکب جرم می‌شوند. براین اساس، نصب و ساماندهی سامانه منطقی می‌تواند سهم بالایی در پیشگیری از جرم داشته باشد. این یافته با یافته‌های پژوهش کاملی و حسینی (۱۳۹۶) همسو است. بالاترین اولویت فرضیه‌ی سوم مربوط به شاخص «برنامه‌ریزی سامانه‌ها برای هشدار در مواقع خطر جرم» می‌باشد که این امر منطبق با نظریه‌ی فضای مقاوم در برابر جرم است؛ زیرا این نظریه می‌گوید که وجود فرصت‌های جرم بیشتر در یک مکان موجب افزایش جرم می‌شود و کم شدن این فرصت‌ها، میزان جرم را کاهش می‌دهد. در این شاخص نیز رصد از طریق سامانه‌ی پایش به همراه هشدارهایی که سامانه می‌دهد موجب کاهش جرم می‌شود. این نتیجه با نتایج فرضیه‌ی اول نیز همسو است؛ به‌طور مثال، تشخیص حرکات غیرمتعارف (درگیری، حمله، تجاوز و غیره) در محیط بسته دارای دوربین که موجب قفل شدن خودکار درهای ورودی و خروجی می‌شود، موجب کاهش فرصت ارتکاب جرم می‌شود. گفتنی است نتایج

این پژوهش همسو با پژوهش‌های متئو (۲۰۱۳) و حسینی نصرآبادی و ناروقه (۱۳۹۸) و محمدی و کریمی (۱۳۹۷) است و نشان می‌دهد که دوربین مداربسته بهترین عملکرد را در پیشگیری از جرائم گوناگون دارد. هر سه فرضیه پژوهش با سطح معنی‌داری ($sig < 0/05$)، مورد تأیید قرار گرفتند؛ بنابراین با بیش از ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت: به‌کارگیری سامانه پایش تصویری بر پیشگیری انتظامی از جرم در شهرستان همدان مؤثر است و به عبارتی فرضیه اصلی پژوهش تأیید می‌شود. در ادامه، نتایج بیانگر این است سامانه پایش تصویری در پیشگیری انتظامی از جرم زمانی اثربخش است که سایر نهادهای دخیل در امر پیشگیری از جرم مانند رسانه‌ها، شهرداری، بانک‌ها و غیره، در این زمینه همکاری لازم را داشته باشند و از طرفی سامانه پایش تصویر باید با سایر اقدامات پیشگیری از جرم مانند نظارت الکترونیکی، سیستم‌های هشدار، نگهبانان و گشت پیاده پلیس همراه باشد.

پیشنهادها

- مدیران نیروی انتظامی با هماهنگی همه‌جانبه درون‌سازمانی، در گام اول طی برنامه‌ریزی کوتاه‌مدت، سامانه‌های پایش تصویری را با سایر سامانه‌های پلیسی مانند سامانه‌های کنترل تردد پلیس‌راه، سامانه جست‌وجوی اطلاعات خودروها، سامانه خودرو و موتورسیکلت پلیس آگاهی و سایر سامانه‌های مشابه یکپارچه کنند و در گام دوم، طی برنامه‌ریزی بلندمدت ضمن یکپارچه‌سازی سامانه‌های پایش تصویری سازمان‌های مرتبط با مدیریت شهری، کارایی این سامانه‌ها را در زمینه کاهش فرصت جرم افزایش دهند.
- به‌منظور توسعه نظارت الکترونیکی در عرصه‌های مختلف اجتماعی، پیشنهاد می‌شود نیروی انتظامی با بهره‌گیری از ظرفیت اطلاع‌رسانی رسانه‌های مجازی، ضمن فرهنگ‌سازی استفاده از سامانه‌های پایش تصویر در مناطق جرم‌خیز، مشارکت مدیریت شهری، اصناف و ساکنان آپارتمان‌ها و مجتمع‌های مسکونی را نیز پیگیری کند.

- به منظور اثربخشی بیشتر سامانه‌ها، مکان‌گزینی علمی دوربین‌ها و در آینده حسگرها براساس اصول تحقق شهر هوشمند مدنظر قرار گیرد تا سامانه‌های پایش تصویری به نحوی تنظیم شوند که در زمان بروز حرکات غیرعادی در مکان‌های حساس مانند بانک‌ها، طلافروشی‌ها و صرافی‌ها، علاوه بر هشدار به‌صورت خودکار، سایر تجهیزات حفاظتی را نیز فعال کنند.

سپاسگزاری

پژوهشگران بر خود لازم می‌دانند از فرماندهان، کارشناسان و کارکنان فرماندهی انتظامی شهرستان همدان که در انجام این پژوهش همکاری کردند، تشکر کنند.

- ابراهیم‌زاده، علی. (۱۳۹۵). تبیین برنامه‌ریزی مؤثر در مدیریت پیشگیری از جرم. *فصلنامه دانش انتظامی / ایلام*. ۵(۱۷)، صص ۲۷-۳۹. قابل بازیابی از: http://journals.police.ir/article_14211.html
- اسمعیلی، حبیبه و کسمایی‌پور، وحیده. (۱۳۹۰). بررسی عوامل امنیتی جرم و نقش آن‌ها در پیشگیری از جرم. *فصلنامه دانش انتظامی آذربایجان شرقی*. ۱۱(۱)، صص ۱۰۳-۱۲۵. قابل بازیابی از: http://journals.police.ir/article_13830.html
- اشنایدر، ریچارد و کیچین، تد. (۱۳۸۷). *برنامه‌ریزی شهری برای پیشگیری از جرم*. ترجمه فرزانه سجودی. تهران: نشر میزان.
- امین‌صارمی، نوذر. (۱۳۹۳). *میزگرد تخصصی پلیس و پیشگیری اجتماعی از جرم*، مجموعه نشست‌های همایش ملی پلیس و پیشگیری اجتماعی از جرم، تهران: انتشارات معاونت اجتماعی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران.
- براری، شهرزاد. (۱۳۹۳). نقش هدایت و کنترل در مدیریت پیشگیری انتظامی از جرائم (مورد مطالعه: کوپ استان گیلان در سال ۱۳۹۱). *فصلنامه دانش انتظامی گیلان*. ۳(۱۰)، صص ۳۱-۵۴. قابل بازیابی از: http://journals.police.ir/article_15980.html
- بیابانی، غلامحسین. (۱۳۹۲). نقش رسانه در پیشگیری از جرم. *فصلنامه رسانه*. ۲۴(۳)، صص ۳۳-۴۲. قابل بازیابی از: http://qjmn.farhang.gov.ir/article_53313.html
- بیات، بهرام؛ شرافتی‌پور، جعفر؛ عبدی، نرگس. (۱۳۸۷). *پیشگیری از جرم با تکیه بر رویکرد اجتماع‌محور*. تهران: انتشارات معاونت اجتماعی نیروی جمهوری اسلامی.
- جزینی، علیرضا. (۱۳۹۱). *مدیریت ستادی پیشگیری از جرم*. تهران: انتشارات معاونت تربیت و آموزش نیروی انتظامی.

- جزینی، علیرضا و کیانوش سلطانی. (۱۳۹۹). تحلیل تجربیات جهانی پلیس برای کاهش آسیب‌های اجتماعی و جرائم در بافت‌های فرسوده، فصلنامه علمی مطالعات بین‌المللی پلیس، ۱۱(۴۱)، صص ۹-۳۳. قابل بازیابی از: http://interpol.jri.police.ir/article_94169.html
- حاجزاده، مصطفی و فیض‌آبادی، حسین. (۱۳۹۴). راهکارهای پیشگیری و مقابله با سرقت در مجتمع‌های مسکونی، فصلنامه دانش انتظامی خراسان شمالی، ۲(۵)، صص ۲۹-۴۷. قابل بازیابی از: http://journals.police.ir/article_17141.html
- حبیب‌زاده بیژنی، حسین. (۱۳۹۶). پایش تصویری شهر مهم‌ترین مؤلفه‌های پیشگیری وضعی در جرائم امنیتی. خبرگزاری مهر. بازدیدشده در تاریخ ۲۰ تیر ۱۴۰۰. قابل دریافت از: <https://www.mehrnews.com/news/4031824/>
- حسینی نصرآبادی، نرجس و ناروقه نعمت‌الله. (۱۳۹۸). تبیین و تحلیل افزایش امنیت اجتماعی در پرتو به‌کارگیری سیستم نظارت هوشمند، فصلنامه علمی انتظام اجتماعی، ۱۱(۱)، صص ۱۱۹-۱۴۲. قابل بازیابی از: <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=476078>
- خامنه‌ای، سیدعلی. (۱۳۸۷). دیدار مسئولان و کارکنان وزارت اطلاعات با رهبر/انقلاب. برگرفته از پایگاه دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله خامنه‌ای. قابل بازیابی از: farsi.khamenei.ir/news-content?id=3627
- درویشی، صیاد. (۱۳۹۶). الگوی همراستایی دانش و مهارت پیشگیری از جرم. رساله دکتری دانشگاه علوم انتظامی امین.
- روزن‌بام، دنیس. (۱۳۸۴). پیشگیری وضعی از جرم. ترجمه رضا پرویزی. مجموعه مقالات پیشگیری از جرم. تهران: معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم قوه قضائیه.

- شایگان، فریبا. (۱۳۸۹). رسانه و آموزش جرم (مطالعه موردی: صفحه حوادث روزنامه جام جم سال ۱۳۸۸). *فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی*. ۱(۲۴)، صص ۹۱-۱۱۶. قابل بازیابی از:
<https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=142341>
- عدالت، محسن؛ رضایی، حبیب؛ یارمحمدی، علیرضا. (۱۳۹۹)، بررسی تأثیر پیشگیری وضعی بر امنیت اجتماعی در کلان‌شهر اراک، *فصلنامه علمی دانش انتظامی استان مرکزی*، ۱۰(۲)، صص ۵۵-۸۴. قابل بازیابی از:
http://journals.police.ir/article_94930.html
- عشایری، طاه؛ عباسی، الهام؛ نطقی کاشانی، علیرضا؛ پیرحیاتی، نرگس. (۱۳۹۴). بررسی عوامل اجتماعی- فرهنگی مؤثر بر قانون‌گریزی شهروندان استان اردبیل. *فصلنامه پژوهش‌های دانش انتظامی*. ۱۷(۶۹)، صص ۱۷۱-۱۹۴. قابل بازیابی از:
http://pok.jrl.police.ir/article_11404.html
- قاسمی، مسعود و علی‌پور، حمیدرضا. (۱۳۹۳). اتخاذ تدابیر پیشگیرانه وضعی بر وقوع سرقت از اماکن، *پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی*، ۹(۴)، صص ۵۱-۷۱. قابل بازیابی از:
<https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=251120>
- قربانی، سماء. (۱۳۹۶). تأثیر فناوری نوین در کشف خودروهای مسروقه توسط پلیس. *فصلنامه علمی تخصصی دانش انتظامی البرز*، ۵(۱۴)، صص ۱۱۷-۱۴۱. قابل بازیابی از:
http://journals.police.ir/article_16875.html
- کاملی، محسن و حسینی، سیدباقر. (۱۳۹۶). بررسی عوامل محیطی مؤثر در افزایش سطح امنیت پارک‌ها مطالعه موردی: پارک‌های شهر قزوین. *فصلنامه علمی پیشگیری از جرم*، ۱۱(۴۱)، صص ۴۱-۷۲. قابل بازیابی از:
http://journals.police.ir/article_13693.html
- محمدنسل، غلامرضا. (۱۳۸۷). پلیس و سیاست پیشگیری از جرم (مجموعه مقالات). تهران: مرکز تحقیقات کاربردی پلیس پیشگیری نیروی انتظامی.

- محمدی، میرصادق و کریمی، سینا. (۱۳۹۷). تأثیر پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی اندازه‌گیری شده بر روی زندگی فعال و ترس از جرم. *دانش انتظامی استان آذربایجان غربی*، ۱۱(۳۹)، صص ۱۰۷-۱۳۶. قابل بازیابی از:

http://journals.police.ir/article_19308.html

- نجفی ابرندآبادی، علی حسین. (۱۳۸۱). تقریرات درس جرم‌شناسی دوره کارشناسی ارشد. دانشگاه تهران.
- نوروزی، بهرام؛ بارانی، محمد؛ سرکشیکیان، سیدمحمدحسین. (۱۳۹۰). *پیشگیری از جرم از نظریه تا عمل*. تهران: مرکز تحقیقات کاربردی پلیس پیشگیری نیروی انتظامی.
- نیازی، محسن؛ کارکنان نصرآبادی، محمد؛ عشایری، طاهما. (۱۳۹۵). *آسیب‌شناسی اجتماعی*. تهران: نشر سخنوران.
- وروایی، اکبر؛ فتح‌اللهی، سیامک؛ مقیمی، مهدی. (۱۳۹۲). نقش پیشگیرانه پلیس در سیاست جنایی مشارکتی، تهران: مرکز تحقیقات کاربردی پلیس پیشگیری و نشر علامت.
- Buvinic, M., Alda, E. and Lamas, J. (2005) *Emphasizing Prevention in Citizen Security. The Inter-American Development Bank's Contribution to Reducing Violence in Latin America & the Caribbean*. Washington DC: Inter-American Development Bank.
- Fatih, T., & Bekir, C. (2015). Police use of technology to fight against crime. *European Scientific Journal, ESJ*, 11(10), pp 286-296. Retrieved from:
<https://eujournal.org/index.php/esj/article/view/5426>
- Flight, S. Heerwaarden, Y. Soomeren, P. (2016). *Does CCTV Displace Crime? An Evaluation Of The Evidence And A Case Study From Amsterdam*. Gepubliceerd In "CCTV" Martin Gill (Ed).

- Matthew, Vella.(2013). *A Dissertation Presented to the Department of Criminology, Faculty for Social Wellbeing in part fulfilment of the requirements for the Degree of Bachelor in Criminology.* University of Malta.
- Piza, E. L. (2018). The crime prevention effect of CCTV in public places: a propensity score analysis. *Journal of crime and justice*, 41(1), pp 14-30. Retrieved from:
<https://doi.org/10.1080/0735648X.2016.1226931>
- Ruijsbroek A, Droomers M, Groenewegen PP, Hardyns W, Stronks K. (2015). *Social safety, self-rated general health and physical activity: changes in area crime, area safety feelings and the role of social cohesion.* Health Place. Retrieved from:
<https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2014.10.008>
- Tonry, M. & Farrington, D (1995). *Strategic Approaches to Crime Prevention.* Chicago University Press.

